

Rozhovor s lamou Olem Nydahlem

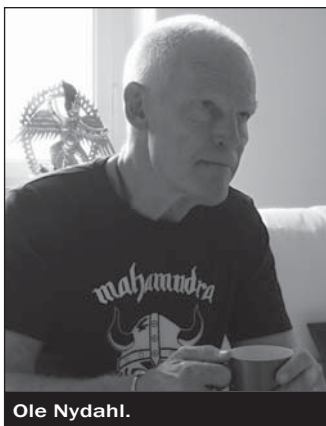
JDE TO VELMI DOBŘE

Zdeněk Vojtíšek

Lama Ole Nydahl (*1941) byl představen v článku na stranách 84–87 a zpracování jeho osobního života i popis okolností založení společenství Buddhismus Diamantové cesty jsou díky jemu samotnému i jeho žákům dobře známy a lehce dostupné. Z těchto téměř hagiografických textů není ale vůbec patrné, že v soukromí se projevuje jako jemný a citlivý člověk a že vystupuje skromně a neokázale. – Rozhovoru s ním bylo přítomno i několik dalších lidí a Nydahluv nejbližší spolupracovník Tomek Lehnert (*1956) a český cestující učitel Jan Matuška (*1974) se do něj několikrát zapojili. Tyto vstupy jsou v následujícím rozhovoru označeny jejich jmény. Rozhovor se uskutečnil 9. srpna 2017 v Evropském centru Buddhismu Diamantové cesty.

Vaši žáci vás prezentují jako úspěšného a šťastného muže. Cítíte se tak?

Ano, cítím. Jde to velmi dobře. Všechno zde je výsledkem toho, že několik přátel a také já jsme se sešli a rozhodli jsme se, že tím nejdůležitějším v životě pravděpodobně není vydělávat o trochu více peněz než náš soused, ale vytvořit několik míst, kde by se lidé mohli dozvědět o bohatství a síle své mysli. A to je velmi těsně spjato s tím, že máme co sdělit prostřednictvím tak úžasných lidí, jako je karmapa, Kalu rinpoče a mnoho dalších velmi vysokých učitelů. A tak děláme vše, co můžeme, a je to velmi dobré.

Ole Nydahl.

Je ještě něco, co byste chtěl v tomto životě dokázat?

Chtěl bych mít radost z phowy (vědomého umírání, pozn. Z. V.), hovořil jsem o něm k tisícům lidí a chtěl bych dosáhnout tohoto stavu nejvyšší blaženosti, kdy tělo odpadá a zůstává jen mysl a síla... A pak se podívat dolů a vidět, že moji přátelé to dělají dobře.

Četl jsem, že phowu jste naučil 70 tisíc lidí.

Už je to sto tisíc.

A vy jste připraven přijít v příštím životě a znovu vyučovat?

Myslím, že ano. Po smrti budu pravděpodobně učit na jiné úrovni, ale

chtěl bych mít zase dvě nohy a dvě ruce jako tentokrát a být silný a zdravý. Většina mých nejbližších přátel cvičí a vypadá opravdu dobře, jako by byli členy klubu zdraví.

A nebojíte se trochu, co se bude dít mezi vašimi dvěma životy?

Myslím si, že moji přátelé všechno převzou velmi inteligentně. Jsem si jist, že to jsou lidé, kteří vědí, co se děje. A to je velmi důležité. Mají smysl pro humor i základní znalosti a jsou to chytrí lidé. Jezdí na rychlých motorkách a většina mých žáků se mnou skáče padákem, umějí psát texty a v centru svých životů mají spoustu dalších lidských záležitostí.

Existuje něco, čeho v životě litujete?

Lituji toho, že už tu není moje manželka Hannah. Pracovala pro šamarpu a dělala pro něj všechno – překládala, cestovala, organizovala... Byla nejlepším mozkiem, který jsme měli, a byla určitě chytřejší než já a ve všem lepší. Upřímně – byla lepší lidskou bytostí. Ale ona to tak neviděla – pracovala pro šéfa a šéf věděl všechno a šéf dělal všechno a ona zůstala v pozadí. A pak to jednoho dne vypadalo, že má bolesti, a už to s ní šlo z kopce... To byla největší ztráta. – A dneska ráno jsem ji viděl, jak stojí v kuchyni, a tato malá žena si sedla vedle mě.

Čas od času se setkáváte s opozicí. Dokonce i někteří buddhističtí učitelé vás kritizují. Jak si to vysvětlujete?

Dělám to, co si přejí nejvyšší učitelé, jako je karmapa a další. Pokračuji v jejich díle a oni jsou spokojeni stejně jako já a moji přátelé, protože máme dobré výsledky. Já nic nevymýšlím. Moji rodiče napsali po válce padesát knih, byli to

velcí intelektuálové a já jsem také takový: mám opravdu rád, když věci jdou ve správném pořadí a když to funguje. Cítím, že je to dobré. – Ale Hannah byla pro nás opravdu největší ztráta. Lidé teď objevují její knihy a jdou v nich opravdu hluboko.

Jan Matuška: Její kniha bude teď vydána v češtině.

Ole Nydahl: To je velmi dobře.

Co je na společenství Diamantové cesty nejlepší? Co nejvíce oceňujete?

To, že jsou stateční a šťastní. Být statečný znamená, že když porozumíte, že vaše mysl je více než nějaká věc a že když tělo zmizí, objeví se nové tělo, tak máte odvahu v absolutní kvalitě myslet a plánovat, jak všechno udělat příště lépe a jak se stále učit.

Takže společenství je v dobrém stavu.

Ano. Celé toto Evropské centrum je založeno na dobrovolných příspěvcích, na idealismu. Nemáme žádné poplatky.

Vnímáte nějaké nebezpečí pro společenství? Například vytvoření nějaké hierarchické struktury?

Jistě musíme být bdělí. Ale všechno, co děláme, je transparentní. A všechno, co vím, už bylo řečeno, takže je to už na mých spolupracovnících. Je to opravdu dobrá parta lidí. Jsou opravdu zajímaví a silní.

Tomek Lehnert: To, co se nyní stalo Sogjalu rinpočemu (je svými dlouholetými žáky žalován kvůli zneužívání a násilí – pozn. Z. V.), není jen odpovědností učitele, ale i odpovědností celé skupiny, protože učitel nemohl toto zneužívání provádět sám. Někteří ze společenství ho museli krýt.

Ole Nydahl: Dopouštěl se kriminálních činů. V kontaktu s lidmi je třeba volit odpovídající prostředky. Raději se s lidmi směji.

Rád bych se teď zeptal na cestující učitele. Máte jich asi tři sta, že?

Jan Matuška: Více než tři sta.

Ole Nydahl: Jsou to moji žáci, kteří jsou poslání a zvaní na různá místa, a vedou si velmi dobře. Mají svá různá zaměstnání a zároveň jsou obeznámeni a dokáží

určit, co méně pokročilí lidé mají dělat. Měli jsme jeden nebo dva případy, kdy s nimi lidé nebyli spokojeni, a tak jsme je poslali na prázdniny, ale myslím, že už zase pracují. Víte, to, co nás vede, je proud požehnaní, proud pozitivních vjemů od velkého XVI. karmapy a proti tomu je velice těžké pracovat. Ve chvíli, kdy začnete být panovačný, začnete dělat drby nebo jste nejistý, cítíte něco, co nechcete mít. Takže svým lidem věřím. Je to velmi jednoduché. Nikdo nikoho nekontroluje.

Jsou cestující učitelé ustanoveni, nebo voleni?

Přicházejí za mnou a já tomu dávám volný průběh. Ptám se jich, zda umí jazyk, protože to je velmi důležité, něco se o nich doptám, zjistím, co chtějí a mohou udělat, a pak už jim jenom popřeji hodně štěstí.

Všechny fotografie k rozhovoru: Tomáš Vojtíšek.

A kdo je bude ustanovovat v budoucnu?

Nevím, ale myslím, že se budou ustanovovat sami. Myslím, že lidé ve společenství jsou natolik daleko a natolik kritičtí ve svém myšlení a že mají široký rozhled a dost zkušeností na to, aby to dělali dobře a vytvořili systém, který je schopen opravovat sám sebe.

Že rozpoznají proud požehnaní.

Ano, a už se to tak děje.

A mají tito cestující učitelé iniciace od tibetských lamů? Jsou na stejné úrovni jako vy?

Jsem si jist, že ano. Tibetská kultura je velmi zranitelná, protože je široce individualistická a zároveň se v ní projevují mechanismy malých společenství. A myslím, že to u nás jde výborně:

lidé přicházejí, zjišťují, co jim kdo může nabídnout, jakou má o čem znalost, poskytují určitou zpětnou vazbu. A samozřejmě někdo dělá chyby: míchá do toho psychologii nebo nějakou zvláštní filosofii, zatímco my se držíme jenom toho, co máme od svých učitelů. A tak vždycky vidíme, když někdo dělá chybu, což je také velmi dobré. My jsme škola jógy a meditace a nezabýváme se moc myšlením a diskusemi. Lidé, kteří jsou s námi, mají především fungovat, to je velmi důležité.

Takže vedení je připraveno.

Ano, pravděpodobně to bude skupina lidí z různých míst. Mám rád rychlou jízdu na motorce, takže to bude dříve nebo později. Ale jsem si jist, že už máme řadu lidí, kteří to budou dělat dobře.

A staráte se nějak o druhou generaci? Vychováváte děti praktických buddhistů?

Ne, to neděláme. Necháváme to zcela na rodině. Nechceme dětem vymývat mozky. Děti mají normální život v normálních rodinách a jejich rodiče přicházejí a odcházejí. Ale nedáváme jim žádný výcvik ani nic takového. Venku můžete vidět, jak děti hrají fotbal.

Tomek Lehnert: Tady na letním kursu máme více než pět set dětí. Nikdo je do ničeho nenutí. Někteří z nich rebelují vůči svým

rodičům, někteří zjišťují, že se jim něco líbí a něco nelíbí, ale je to jejich svobodná vůle.

Svatba karmapy byla trochu překvapivá. Mění se něco pro linii karmakagjü nebo pro vaše společenství?

Ne, naprosto ne. Přejeme mu, aby byl šťastný. Je mu 34 let a měl by být šťastný se svou ženou. Moc nedůvěřuji lidem, kteří žijí v celibátu. Myslím, že by každý měl mít šťastný sexuální život. V historii to byli vždycky celibátníci, kteří dělali jiným problémy.

Buddhismus Diamantové cesty je společenství jóginů a laiků, ale tibetská tradice má také mnichy. Spolupracujete s nějakým klášterním společenstvím?

⇨ Dokončení rozhovoru na dalších stranách dole.

VĚTŠINA IZRAELCŮ SI PŘEJE UZNÁNÍ NEORTODOXNÍCH A OBČANSKÝCH SVATEB

Podle průzkumu provedeného Smithovým ústavem si nadpoloviční většina Izraelců přeje, aby si mohli zvolit mezi náboženským a občanským obřadem, případně mezi svatbou podle ortodoxie a podle dalších směrů judaismu.

Pracovníci ústavu se dotazovali asi osmi set Izraelců, z nichž se 67 % vyslovalo pro umožnění nenáboženského sňatku. Polovina ze všech dotazovaných by raději uzavřela sňatek mimo jurisdikci Vrchního rabinátu. V případě lidí, definujících se jako sekulární, by se bez Vrchního rabinátu chtělo obejít 84 %.

Mnozí to také udělají a budou muset udělat: v Izraeli totiž dramaticky roste počet těch, kdo nemohou být podle rabínského práva manželi. Týká se to zejména přistěhovalců ze zemí bývalého SSSR, ale i případů rodilých Izraelců, považovaných dle ortodoxní halachy za Židy. Jde o případy kohenů, kteří nesmí podle židovského práva uzavřít sňatek s rozvedenou, vdovou nebo konvertitkou. Stejně tak se nesmějí podle izraelského práva vzít lidé různých vyznání či bývalí manželé, kteří k sobě po rozvodu našli opět cestu. Speciální problematiku představují ženy, které jejich manžel opustil, aniž by jim dal rozlukový lístek, a děti, které eventuálně zplodí s novým partnerem.

Ti všichni mají jediné řešení, a sice uzavřít sňatek v zahraničí (oblíbenou

destinací bývá Kypr). Pokud se legislativa nezmění, budou muset ke stejnému řešení jednou sáhnout i jejich děti. Pokud ovšem na institut manželství nerezignují.

Podle izraelského statistického úřadu totiž výrazně roste počet mladých párů, které zakládají rodinu, aniž by byli manželi. Zatím je jich „jen“ 16 %, ale na Izrael je to nezvykle hodně. To je další argument pro stoupence odvolky náboženství od státu.

Průzkum Smithova institutu je jedním z několika za poslední měsíce a ačkoli *The Smith Institute* je levicový think tank, jeho výsledky jsou ještě poměrně mírné. Podle průzkumu provedeného počátkem letošního roku organizací *Hiddush* („Inovace“ – nezisková organizace prosazující náboženský pluralismus v Izraeli) chce možnost volby 72 % židovských a 76 % arabských Izraelců (z nich je nejvíce muslimů). Podle průzkumu provedeného pro nábožensko-sionistické hnutí *Neemanei Torah Va'Avodah* („Věrní Tóře a práci“) se pro totéž vyslovalo 49 % lidí označujících se za „národně náboženský“. Právě toto hnutí zahájilo v březnu letošního roku kampaň za možnost volby.

STUDIE: VÍRA A POCHYBNOSTI U SOUČASNÝCH KŘESŤANŮ

V Kalifornii sídlící výzkumná a vzdělávací instituce s vazbou na evangelikální kruhy *Barna Group* publikovala studii o věroučných pochybnostech mezi ame-

rickými křesťany. Z červnového online průzkumu na vzorku čítajícím 1 015 respondentů vyplývá, že pochybování o náboženství a Bohu zakouší čtvrtina (26 %) lidí, kteří se sami označují (resp. označovali) jako křesťané (přičemž u „praktikujících křesťanů“ je to procent devatenáct), dalších 40 % říká, že pochybnosti mělo v minulosti. Pouze 35 % tvrdí, že nic takového nezakusilo.

Nejvíce pochybovačů je ve skupině narozených v osmdesátých a devadesátých letech minulého století (takzvaných mileniálů), častěji jsou to muži (32 % vs. 20 %) a vysokoškoláci (37 % vs. 19 % lidí nižším vzděláním).

Výzkumníci z *Barny* se dotazovali i na to, jak na tyto pochybnosti věřící reagovali. Zjistili, že téměř polovina (45 %) přestala navštěvovat bohoslužby, tři z deseti přestali číst Bibli, 29 % se přestalo modlit. Čtvrtina přestala s blízkými o víře hovořit. U 39 % k podobným změnám nedošlo.

Čtyři z deseti se o pomoc v pochybnostech obrátili na přátele či rodinu, 19 % našlo oporu ve svém partnerovi. Pro více než pětinu (22 %) byla útočištěm církevní společenství, 29 % se uchýlilo k Bibli, patnáct procent k četbě literatury o náboženství či duchovním životě, dvanáct ze sta si odpovědi hledalo na Internetu. Autoři studie s překvapením konstatují, že pouze 18% se obrátilo na kněze či pastora: „*Skutečnost, že tak málo lidí přichází k duchovním vůdcům (...) může odrážet neochotu důvěřovat jedincům či institucím, jichž se pochybnosti týkají, stejně jako*

⇒ *Dokončení rozhovoru z předchozích stran.*

Ne, takovou spolupráci nemáme. Lidé mohou dělat, co sami chtějí. Nemyslím si, že ten, kdo spí sám, nutně medituje lépe než ten, kdo spí ve šťastném svazku. Jednou z věcí, kterou jsem se naučil, je nedbat na noční život lidí. Jediná věc, na kterou se ptám, je to, jak to funguje.

Tomek Lehnert: Když jste zmínil klášter Dhagpo ve Francii, tak na něm je vidět, že tento model, kdy se Západané stávají v naší uspěchané moderní společnosti mnichy, nefunguje. Funguje to jenom dočasně a pak mniši klášter opouštějí. V klášteře je 253 zásad, co není dovoleno dělat. Veškerá vaše energie nesměřuje k určité realizaci, ale k dodržení tohoto neuvěřitelného počtu detailních slibů. To nefunguje.

Ale přesto: necítíte, že něco z tradice chybí?

Když k nám mniši přijdou, jsme rádi. Jsme v kontaktu s tibetskými mnichy. Já sám jsem jejich ochránce. Ale nechráním je od normálního nočního života.

Tomek Lehnert: Jeden z našich největších učitelů, Šerab Gjalchen rinpoče, je mnichem a včera odjel. A další mnich, Nedo Kučhung rinpoče z kláštera Rumtek, právě přistál v Mnichově a je na cestě sem. Takže s mnichy z Východu, kde mnišství funguje, máme kompletní spolupráci.

Musím se vás také zeptat na islám.

To je největší permanentní zločin proti lidstvu, já myslím. Způsob, jak se musli-

mové chovají a co dělají, je to nejhorší na světě. Není s nimi mír, není s nimi nic, jen teror.

A máte za to, že se naplňuje proroctví z Kálačakry o konečné bitvě s nepřítelem, jímž by mohl být islám?

Budu u toho. Myslím, že to nenastane jako poslední bitva. Určitě to přijde tak, jak se různé kultury různě vyvíjejí. To, co bychom měli dělat, je ochraňovat naše ženy. Musíme trestat deseti nebo pěti lety vězení ty, kdo jim provedou obřízku, aby nemohly mít žádné sexuální potěšení. A takových věcí je mnoho.

Tomek Lehnert: My vždycky říkáme, že každý názor na islám by měl být založen na faktech, ne na tom, co říkají politici, ne na tom, co říkají celebrity, ne na mém

výzvy, kterým při vytváření bezpečného prostředí pro pochybnosti duchovní čelí.“ (Praktikující křesťané jim však ve svých pochybnostech důvěřují více: 32 %). Pětina respondentů uvedla jiné metody, jak se s pochybováním vypořádat.

Nakonec se studie věnuje tomu, jaký je důsledek pochybování v životech křesťanů v USA. Konstatují, že více než polovina (53 %) z nich uvádí, že jim pochybnosti (a hledání odpovědí) víru posílily. Pro 28 % nemělo pochybování o víře žádné důsledky, sedmi procentům to naopak víru oslabilo. Jeden pochybovač z osmi (12 %) ji zcela ztratil. Posílení víry se týkalo především praktikujících křesťanů (87 %). U evangelikálů to je dokonce 95 %. Vedle opory v církevním společenství hraje při posilování víry roli nejbližší rodina.

„Duchovní pochybnosti křesťany doprovázejí už od dob apoštolů – a dnešní doba není výjimkou. V prvním století stejně jako jejich následovníci ve století jednadvacátém si kladou otázky ohledně různých aspektů teologie, pochybují o existenci Boha a v těžkých chvílích s bolestí pociťují jeho zdnlivou nepřítomnost,“ říká šéfkla vydavatelství Barna Group Roxanne Stoneová a pokračuje: „Pochybnosti jsou obrácenou stránkou víry, působí jako katalyzátor duchovního růstu. To by mělo pastory a duchovní rádce vést k tomu, aby nahlíželi na období duchovních pochybností u jejich svěřenců jako na úrodnou půdu, a ne jako nebezpečné území.“

Interiér katedrály sv. Filipa v Birminghamu. Foto: Wikipedia.

VELKÁ BRITÁNIE: CHRÁMY INSPIRUJÍ MLADÉ KE KONVERZI

Jeden ze šesti mladých Britů je praktikujícím křesťanem. Vyplývá to z průzkumu, který provedla společnost ComRes na objednávku křesťanské mládežnické organizace Hope Revolution Partnership. Zjištěná data ukazují, že křesťanství je mezi náctiletými rozšířeno více, než se předpokládalo. 13% respondentů ve věku od 11 do 18 let uvedlo, že chodí do kostela, 21% se označilo za aktivní následovníky Ježíše.

Výzkum uskutečněný církevním statistikem Peter Brierleyem v roce 2006 naznačoval, že návštěvnost bohoslužeb mezi mladistvými nebyla ani poloviční: jen 6 % respondentů ve věku 11–14 let a 5 % ve věku 15–18.

Průzkum byl proveden v prosinci, ale dosud nebyl zveřejněn, jelikož analytici si mysleli, že tak vysoká čísla nemohou

být přesná. Ale další studie, kterou nedávno vydala křesťanská organizace Youth for Christ, ukázala podobné výsledky.

Jimmy Dale, který má při anglikánské církvi práci s mládeží na starosti, uvedl, že jeho tým je výsledkem „šokován“. „Nechtěli jsme tomu s kolegy věřit, protože ta čísla jsou opravdu vysoká. Je pro nás vzrušující vidět mezi mladými lidmi takovou vřelost a otevřenost – že jsou skutečně otevření víře.“

Podle nového průzkumu přibližně 13 % dospívajících uvedlo, že se pro křesťanství rozhodlo po návštěvě kostela nebo katedrály. Vliv církevní budovy byl mnohem důležitější než návštěva mládežnické skupiny, kurzy Alfa nebo hovory s jinými křesťany o jejich víře. Jeden z pěti náctiletých uvedl, že pro něj byla důležitá četba Bible, 17 % uvedlo, že je ovlivnila docházka do církevní školy, 14 % jako rozhodující událost uvedlo duchovní zkušenost.

„To, co jsme si zvykli považovat za zastaralé metody, se ukazuje být mnohdy mnohem efektivnější. Je to pro církve skutečná výzva,“ dodává Dale s tím, že kostely je třeba nechávat přístupné nejširší veřejnosti včetně školním exkurzím.

Pouze devět ze čtyřiceti dvou britských katedrál v současné době účtuje za vstup, ale existují obavy, že finanční tlaky k tomu donutí i další. Dalším faktorem jsou teroristické hrozby. Po květnovém bombovém útoku v Manchesteru byla z preventivních důvodů dočasně

přání ani ne na tom, co říká můj muslimský soused. Povzbuzujeme lidi k tomu, aby sami pátrali a četli. Každý má právo na svůj názor, ale nemá právo na svá fakta. A fakta hovoří za sebe. My jenom prezentujeme fakta.

A cítíte, že islám je největším výzvou pro budoucnost?

Pro naši svobodu? Určitě. Už nyní.

Buddhismus Diamantové cesty je velmi úspěšný v Česku. Máte pro to nějaké vysvětlení?

V Česku jsou lidé velmi dobře vzdělaní a jsou to velmi samostatní myslitelé. Možná je to na Slovensku podobné. Je radost s nimi pracovat, protože mají nové myšlenky a nebojí se diskutovat.

Něco podobného prožíváme i v Německu a v Dánsku.

Je společenství na Slovensku opravdu tak úspěšné jako v Česku?

Jan Matuška: Není tak velké, ale styl práce je podobný.

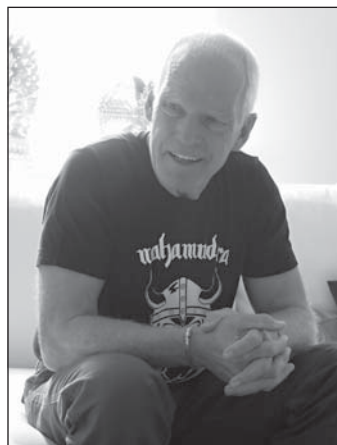
Ole Nydahl: Máme docela velké společenství v Bratislavě. Mluví dobře anglicky, takže to jde velmi dobře.

Setkali jste se s opozicí ze strany římskokatolické církve, která je na Slovensku silná?

Ne.

Tomek Lehnert: Ani v Polsku ne. Měli jsme několik výstupů s kněžími, kteří pocházejí z pravého křídla katolicismu kolem Rádia Maryja. Ale když někteří lidé jdou proti vám, je to spíš pocta.

Děkují za rozhovor.

Medailonek autora rozhovoru je na straně 37.